

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HO 1-ÉN.

T A R T A L O M :

Necrolog. — A Csap és vidéke méhészkör közgyűlése. — A peték termékenyülése és az ivarkiválás. *Sötér Kálmán*. — A méz besűritése kérdéséhez. *Csikó Fános*. — A nap szinbontó hatása a méznél. *Dr. R. F. J.* — „Mit csináljak a rabló méhekkel?” *Juhos Márton*. — A méhesből. *Juhos M.* — Közgyűlési meghívó *Br. Bánffy Ernő*, egyleti elnök. *Wieder József*, egyleti főtitkár — Vegyesek. — Szerkesztő postája. —

E folyóiratot az egylet rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1895.
AZ EGYLET TULAJDONA
GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

GERGELY FERENCZ

kertészgazdasági kellékek legnagyobb raktára,
a „THANATON“ biztos rovar-irtószer egyedüli raktára,

Kolozsvárt, főtér 21. sz., saját ház.

Ajánl a n. é. gazdaközönség részére.

legfrissebb gazdasági- és veteménymagvakat,

melyekről kívánatra árjegyzéket szivesen küld.

Azurin Peronospora ellen	1 kiló	1.80
Creolin Pearson-féle	1 kiló	1.85
Carbolsav vegytiszta fehér, jegeczes	1 kiló	2.—
Carbolsav nyers, 80% hordó számra	100 kiló	18.—
Carboleum legjobb faj, hordó számra	100 kiló	18.—
Carbolsavas mész piros	100 kiló	15.—
Chlormész 100 fokos	100 kiló	18.—
Gsdasó (Sal Glauberi)	100 kiló	8.—
Gépolaj pugliai, hordó számra	100 kiló	44.—
Gépolaj amerikai, hordó számra	100 kiló	20.—
Hernyóenyv Hitz féle	1 kiló	—,40
Higanykenőcs	1 kiló	2.50
Kénkövirág	100 kiló	18.—
Kékkő I	100 kiló	30.—
Keserűs, hordó számra	100 kiló	8.—
Kocsikenőcs, sárga vagy fekete	100 kiló	8.—
Kátrány, fekete, hordó számra	100 kiló	6.—
Maró szóda (Aetznatron) 100 fokos	100 kiló	22.—
Naphtalin	1 kiló	—,40
Oltóviasz, saját gyártmányu	1 kiló	1.—
Oltóviasz, Katona-féle kecskeméti	1 doboz	—,50
Oltóviasz, Pichler-féle	1 doboz	—,60
Patkányméreg	1 rud	—,50
Petroleum amerikai, hordó számra	100 kiló	20.50
Petroleum brassói I., hordó számra	100 kiló	18.50
Portland cement, hordó számra	100 kiló	3.50
Román cement (Hydraul mész)	100 kiló	2.—
Repceolaj tisztított, hordó számra	100 kiló	42.—
Salicylsav jegeczes	1 kiló	19.—
Salicylnatron	1 kiló	10.—
Tejoltó-kivonat, Maager-féle	1 kiló	1.20
Thanaton	1 doboz	1.10
Vaselin, sárga 1 kiló 1 frt, fehér	1 kiló	1.40

Olajba tört festékek, lakkok, firneiss főraktára.

1* **Legkeresettebb fűszerkereskedés.**

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Mézszállító edények.

4 ¹ / ₂ kgr. méznek	--	frt 35 kr.
10 » »	1	frt 25 kr.
20 » »	1	frt 80 kr.
25 » »	2	frt — kr.
40 » »	2	frt 50 kr.
50 » »	3	frt — kr.

Van szerencsénk t. vevőinknek mézszállító edényeinket a legmelegebben ajánlani, a melyek jó erős fehér bádogból vannak készítve, könnyen hordozható, fülekkel ellátva s jól záró, ha fel is fordítjuk, a híg méz még akkor sem folyik ki; tartalek-méznek is igen czélszerű, a méz ezekben éveken át eltartható, a nélkül, hogy megromoljék.

Szállító czég:

SZÉNÁSSY FERENCZ és TÁRSA.
KERESKEDELMI MÉHÉSZETE
VESZPRÉM.

Árjegyzék mindennemű méhészeti tárgyról ingyen és bérmentve.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

Mütrágyagyári termékei

kizárólagos nagy raktára.

A minisg. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e mütrágya kizárólagos használatát.

Mülep valódi viaszból

ára kilónként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

9—12

Leszállított áron kaphatók a következő könyvek :

Méhészeti Kalauz, írta *Zágoni Albu József*, ára 25 kr.

A méz apológiája, írta *Kaltenegger Leonidas*, fordította *Prónay Albert*, ára 50 kr.

E könyvek megrendelhetők *Wieder József* m. e. főttkárnál Kolozsvárt, (hosszu-utca 22. sz.), ki az árak beküldése után díjmentesen küldi el.

Apró hirdetések.

E rovatban a méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden felhasábos petit sor 4 kr.

VÁSÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet Lerner Vilmos, Gyöngyösön. Minta küldendő.

Tiszta viaszot nagy és kis mennyiségben vásárol *Gergely Ferencz* kereskedése Kolozsvár, főtér.

Pergetett és nyersmézet, lépes mézet, viaszt, méhsaládokat parasztkasok és kaptárakban vásárol Kovács Sándor kereskedelmi méhtelepe Nagy-Becskeken. Minták küldendők. Ugyanoda egy kaptárkészítésben jártas méhész is alkalmaztatik.

ELAD.

A Bodor-féle kertből legkitünőbb alma és körtve eladó. Alma litervékánként 80 krtól 1 frtig. Körtve 2 frttól 3 frtig. Ertekezhetni Kolozsvárt, Ó-vár, bástyateza 9. sz. Kert-utca 19. sz. alatt.

23 drb jó anya család méh, minden méhcsalád 30 keret léppel van ellátva, ára családonként 7 frt.

26 drb Bodor-féle kaptár, dupla falazattal á 1 frt 50 = 39 frt.

6 drb anyanevelő láda 7 kerekos á 50 kr. = 3 frt.

B.-Hunyadon, 1895 ápril 22.

Bágyi Miklós,
méhészemester.

50 kilogramm pergetett mézet á 50 kr. Hirsch Jakabné, Maros-Bogát.

Szabó László Vésztőn, Békésmegye 45 kgr. pergetett mézet, á 50 kr.

Barabás Sándor Brassóban 18 méhsaládöt Bodor-féle kettős falu kaptárban.

Műlépet Patka Venczel kertész. Gyoborszék. — Ára 1 kilogrammak 1 frt 20 kr.

5 métermázsa szép tiszta, világos-sárga pergetett mézet Voith Gergely tanító, Szamosujvart. Kivánságra mintát is küld.

Mézezetet a méhész-egylet gyárából, *Hirschfeld* Sándor kereskedése, Kolozsvár, főtér.

100 darab új egyes Dzierzon-kaptárt, darabját 3 frtjával, Ködmön Gábor tanító, Karczagon.

Szabó Imre Budapesten, mozdony-utca 14. szám elad 40 kilogr. tiszta méhviaszt.

Kis János „Népszerű méhészkönyv” cz. munkájából néhány példány eladó. — Ára postai küldéssel 30 kr. Megrendelést elfogad az erdélyrészi méhészegylet főttkára, Kolozsvart, hosszu-utca 22. sz.

Szontagh Elek Krakkón, u. p. M.-Igen. 30 darab méhsaládöt és 54 darab jól készült mű-kaptárt. Ugy a kaptárak, mint a méhsaládok egyenként is eladók.

ALKALMAZÁS.

Egy méhész, a ki ugy a kaptáros, mint a kasos méhészkedésben jártas, kaptár- és műlép-gyártásban gyakorlattal bír, alkalmazást keres. Czím: Bágyi Miklós, B.-Hunyad.

Méhésznek ajánlkozik Fülep Miklós Radnótfája u. p. Sz.-Régen. (Erdély.)

Mézszállító edények.

4 $\frac{1}{2}$ kgr. meznek	— frt 35 kr.
10 » »	1 frt 25 kr.
20 » »	1 frt 80 kr.
25 » »	2 frt — kr.
40 » »	2 frt 50 kr.
50 » »	3 frt — kr.

Van szerencsénk t. vevőinknek mézszállító edényeinket a legmelegebben ajánlani, a melyek jó erős fehér bádogból vannak készítve, könnyen hordozható, fülekkel ellátva s jól záró, ha fel is fordítjuk, a híg méz még akkor sem folyik ki; tartalék-méznek is igen czélszerű, a méz ezekben éveken át eltartható, a nélkül, hogy megromolják.

Szállító czég:

**SZÉNÁSSY FERENCZ és TÁRSA,
KERESKEDELMI MÉHÉSZETE
VESZPRÉM.**

Árjegyzék mindennemű méhészeti tárgyakról ingyen és bérmentve.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

Műtrágyagyári termékei

kizárólagos nagy raktára.

A nmltsz. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e műtrágya kizárólagos használatát.

Műlép valódi viaszból

ára kilónként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

9—12

Leszállított áron kaphatók a következő könyvek :

Méhészeti Kalauz, írta *Zágoni Albu Főzsef*, ára 25 kr.

A méz apológiája, írta *Kaltenegger Leonidás*, fordította *Prónay Albert*, ára 50 kr.

E könyvek megrendelhetők *Wieder Főzsef* m. e. főtítkárnál Kolozsvárt, (hosszu-utca 22. sz.), ki az árak beküldése után díjmentesen küldi el.

Apró hirdetések.

E rovatban a méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden félhasábos petit sor 4 kr.

VÁSÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet Lerner Vilmos, Gyöngyösön. Minta küldendő.

Tiszta viaszt nagy és kis mennyiségben vásárol *Gergely Ferencz* kereskedése Kolozsvár, főtér.

ELAD.

23 drb jó anya család méh, minden méhcsalád 30 keret léppel van ellátva, ára családonként 7 frt.

26 drb Bodor-féle kaptár, dupla fafazattal à 1 frt 50 = 39 frt.

6 drb anyanevelő láda 7 kerekas à 50 kr. = 3 frt.

B.-Hunyadon, 1895 ápril 22.

Bágyi Miklós,
méhészmester.

50 kilogramm pergetett mézet à 50 kr. *Hirsch Jakabné*, Maros-Bogát.

Szabó László Vésztőn, Békésmegye **45 kgr. pergetett mézet**, à 50 kr.

Barabás Sándor Brassóban **18 méhcsaládot** Bodor-féle kettős falu kaptárban.

Műlépet Patka Venczel kertész, Gyoborszék. — Ára 1 kilogrammnak 1 frt 20 kr.

Méhrajokat Csiky J. János Kolozsvárt. Egy jó méhraj ára helyben 3 frt 50 kr. Postai küldéssel 50 krral több. Megrendelés fenti címre.

Özv. *Boér Sándorné* Kvoiozsárt (Szép-utca 1. szám) több 9-es álló kaptárt.

Álló méhkaptárokat kettős fallal *Dunky Ferencz* fényképész, Kolozsvárt. (Bodor-féle kaptárok). Ára 1 darabnak 1 frt 50 kr.

Mézcetet a méhész-egylet gyárából, *Hirschfeld Sándor* kereskedése, Kolozsvár, főtér.

100 darab új egyes Dzierzon-kaptárt, darabját 3 frtjával, *Ködmön Gábor* tanító, Karczagon.

Szabó Imre Budapesten, mozdony-utca 14. szám elad **40 kilogr. tiszta méhviaszt**.

Kis János „Népszerű méhészkönyv“ cz. munkájából néhány példány eladó. — Ára postai küldéssel 30 kr. Megrendelést elfogad az erdélyrészi méhészegylet főtítkára, Kolozsvárt, hosszu-utca 22. sz.

Szontagh Elek Krakkón, u. p. M.-Igen, **30 darab méhcsaládot** és **54 darab jól készült mű-kaptárt**. Ugy a kaptárok, mint a méhcsaládok egyenként is eladók.

ALKALMAZÁS.

Egy méhész, a ki ugy a kaptáros-, mint a kassos méhészkedésben jártas, kaptár- és műlép-gyártásban gyakorlattal bír, alkalmazást keres. Czim: **Bágyi Miklós**, B.-Hunyad.

Méhésznek ajánlkozik **Fülep Miklós** Radnótfája u. p. Sz.-Régen. (Erdély.)

Mézszállító edények.

4 ¹ / ₂ kgr. meznek	-- frt 35 kr.
10 » »	1 frt 25 kr.
20 » »	1 frt 80 kr.
25 » »	2 frt — kr.
40 » »	2 frt 50 kr.
50 » »	3 frt — kr.

Van szerencsénk t. vevőinknek mézszállító edényeinket a legmelegebben ajánlani, a melyek jó erős fehér bádogból vannak készítve, könnyen hordozható, fülekkel ellátva s jól záró, ha fel is fordítjuk, a híg méz még akkor sem folyik ki; tartalék-méznek is igen czélszerű, a méz ezekben éveken át eltartható, a nélkül, hogy megromoljék.

Szállító czég:

SZÉNÁSSY FERENCZ és TÁRSA,
KERESKEDELMI MÉHÉSZETE
VESZPRÉM.

Árjegyzék mindennemű méhészeti tárgyakról ingyen és bérmentve.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

Műtrágyagyári termékei

kizárólagos nagy raktára.

A nmltsg. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e műtrágya kizárólagos használatát.

Műlép valódi viaszból

ára különként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

8—12

Leszállított áron kaphatók a következő könyvek :

Méhészeti Kalauz, írta *Zágoni Albu József*, ára 25 kr.

A méz apológiája, írta *Kaltenegger Leonidas*, fordította *Prónay Albert*, ára 50 kr.

E könyvek megrendelhetők *Wieder József* m. e. főtítkárnál Kolozsvárt, (hosszu-utca 22. sz.), ki az árak beküldése után díjmentesen küldi el.

Apró hirdetések.

E rovatban a méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden félhasábos petit sor 4 kr.

VÁSÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet Lerner Vilmos, Gyöngyösön. Minta küldendő.

Tiszta viaszot nagy és kis mennyiségben vásárol *Gergely Ferencz* kereskedése Kolozsvár, főtér.

ELAD.

23 drb jó anya család méh, minden méhcsalád 30 keret léppel van ellátva, ára családonként 7 frt.

26 drb Bodor-féle kaptár, dupla falazattal à 1 frt 50 = 39 frt.

6 drb anyanevelő láda 7 kerekas à 50 kr. = 3 frt.

B.-Hunyadon, 1895 ápril 22.

Bágyi Miklós,
méhészmester.

50 kilogramm pergetett mézet à 50 kr. Hirsch Jakabné, Maros-Bogát.

Szabó László Vésztőn, Békésmegye 45 kgr. pergetett mézet, à 50 kr.

Barabás Sándor Brassóban 18 méhcsaládot Bodor-féle kettős falu kaptárban.

Műlépet Patka Venczel kertész, Gyoborszék. — Ára 1 kilogrammnak 1 frt 20 kr.

Méhrajokat Csiky J. János Kolozsvárt. Egy jó méhraj ára helyben 3 frt 50 kr. Postai küldéssel 50 krral több. Megrendelés fenti címre.

Özv. Boér Sándorné Kvolozsárt (Szép-utca 1. százm) több 9-es álló kaptárt.

Álló méhkaptárokat kettős fallal Dunky Ferencz fényképész, Kolozsvárt. (Bodor-féle kaptárok). Ára 1 darabnak 1 frt 50 kr.

Mézcsemetet a méhészegylet gyárából, *Hirschfeld Sándor* kereskedése, Kolozsvár, főtér.

100 darab új egyes Dzierzon-kaptárt, darabját 3 frtjával, Ködmön Gábor tanító, Karczagon.

Szabó Imre Budapesten, mozdony-utca 14. szám elad 40 kilogr. tiszta méhviaszt.

Kis János „Népszerű méhészkönyv“ cz. munkájából néhány példány eladó. — Ára postai küldéssel 30 kr. Megrendelést elfogad az erdélyrészi méhészegylet főtítkára, Kolozsvárt, hosszu-utca 22. sz.

Szontagh Elek Krakkón, u. p. M-Igen, 30 darab méhcsaládót és 54 darab jól készült mű-kaptárt. Ugy a kaptárok, mint a méhcsaládok egyenként is eladók.

ALKALMAZÁS.

Egy méhész, a ki úgy a kaptáros, mint a kasos méhészkedésben jártas, kaptár- és műlép-gyártásban gyakorlattal bír, alkalmazást keres. Czim: Bágyi Miklós, B.-Hunyad.

Méhésznek ajánlkozik Fülep Miklós Radnótfája u. p. Sz.-Régen. (Erdély.)

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-uteza 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trensin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), külső tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona).

Egyleti tagok, éves és féléves hirdetések 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Zágoni József.

(1849. ápr. 12. † 1895. szept. 26.)

Szomorú valóság. *Zágoni* (Albu) József meghalt. Csak a tudja, az érzi a veszteség súlyát, a ki ösmerte az elhunynak a méhészet terén is szerzett kitűnő érdemeit. Ő volt egyik megteremtője az erdélyrészi méhész egyletnek. Rajongott az eszméért. Odaadással, kitartással és szakadatlanul munkálkodott, fáradott, hogy tért hódítson az idegen talajon. Lelkesedéssel hirdette az ígét, míg sikerült tömöríteni néhány ügybarátot s ezzel megvetni alapját a mai méhész egyletnek. Ott láttuk mindenütt elől a munkában. Lelkesített és buzdított. Az egylet növekedésében, erősödésében találta legfőbb örömét és méhei között legfőbb élvezetét. Évekig volt másod alelnöke az egyletnek, egyszersmind kezelője a minta méhesnek, mely szintén az ő indítványára létesült.

Néhány hó előtt veszedelmes tüdőbaja támadt. Még ekkor se lankadt a munkában, ügyszeretben. Ez évben azonban már kénytelen volt lemondani a méhész egyletnél viselt állásáról, mit egyletünk fájdalmas érzéssel vett tudomásul; mert elismerés és szeretet

környezte a derék férfit, és a végbucsu első fájdalmas megnyilatkozásának tartottuk a munkától való visszavonulást.

A mitől oly nagyon féltünk: bekövetkezett. *Zágoni* (Albu) József a múlt hó 26-án kiszenvedett. Kialudt a nemes szikra, mely oly sokaknak világított, s ezzel kidült egyletünk egyik oszlopa, melynek hiányát sokáig fogjuk érezni.

Zágoni (Albu) József Zágonban született, 1849. ápril 12-én. Középoskolai tanulmányait Nagy-Enyeden végezte, azután távir dai szolgálatba lépett be, hol elnyerte a posta-távirda főtiszti állomást. 1875-ben helyeztetett át Kolozsvárra, hol a méhészet több lelkes ügybarátja közreműködésével 1880-ben megalakította a méhész egyletet. A megalakuláskor altitkárnak változtatták s 1883-ben igazgató-alelnöknek. E minőségben működött 1895. januáriusig.

Tevékenységet nemcsak a gyakorlati téren érvényesítette. A méhészeti irodalommal is foglalkozott. Önálló méhészeti munkája is jelent meg, a «Méhészeti Kalauz» czimen. Ezen kívül a «Méhészeti Közlöny», megelőzőleg pedig az «Erdélyi Gazdá»-ba, a «M. Méh»-ben számos szak cikket írt.

Szept. 28-án helyeztetett el örök nyugalomra. A méhész egylet koszorut helyezett ravatalára, s ugyanakkor az alelnök és főtítká r az egylet nevében az özvegynek mély részvétüket fejezték ki.

Számos egyleti tag kísérte érdemes tagtársunkat örök nyugvó helyére.

Nyugodjék csendesen!

A Csap és vidéke méhészkör közgyűlése.

A Csap és vidéke méhészköre szeptember 22-én, megalakulása első évfordulóján közgyűlést tartott, főt. *BacsKay Sámuel* elnökle mellett.

Elnök szép megnyitó beszédében kiemelve a nap fontosságát: főlemlíté a kör megalakulásának lényegesebb mozzanatait, egyszers mind méltatta azokat a buzgó ügybarátokat, kiknek közreműködésével sikerült megalakítani ott, a most már életerős méhészkört. *Baska Adolf* és *Kozma Márton*t említi föl, kik elsőek voltak a kezdeményezésben s kör alakítási tervét pártolva, erőt adtak a közöny elleni küzdelemre; kiválóan méltányolta még *Berzevicsy István*

érdemeit, ki különösen a tagok gyűjtésében volt hű és buzgó segítő társa. A közgyűlés mindnyájukat lelkesen megéljenezte.

A tagsági forgalomra (—) nézve is kiválóan érdekes adatokat tárt föl az elnöki megnyitó. E szerint a kör, alakulásakor 31 tagból állott; ma pedig 8 vármegyének 78 községében összesen 149 tagja van. *)

Elösmeréssel szólott az ungmegyei gazdasági egyesületről, mely a kör mintaméhese felépítése céljából 100 forintot adományozott a körnek s kilátásba helyezte, hogy évi segélyben is fogja részesíteni.

A kör vagyoni állása következő: rendes bevétel 397 frt 34 kr; az Ungmegyei gazd. egyesület adománya 100 frt; künn levő követelés 95 frt; összesen 592 frt 34 kr; ezzel szemben 592 frt 92 kr áll a teherlapon, de másfelől van a körnek egy mintaméhese, mely 438 frtba került; abban 19 köpü és 1 anyanevelő be van népesítve. Ez 8 család szaporulata, (elég lényes bizonyíték arra, hogy jó vidéken, szakértő kezek gondozták a méhest. Szerk.)

Ezután *Berzeviczy* István meleg hangon méltatta *Bucskay* Sámuel elnök érdemeit, főlemlítve, hogy a kör neki köszönheti, hogy megalakulhatott, s hogyma már 8 megyében el van terjedve. Indítványozza a közgyűlésnek, hogy köszönet szavazzassék az elnöknek, mit a közgyűlés lelkesedéssel megszavazott. — Még *Weinberger* Lipót és *Mosztelyák* Pál nyilvánították elismerésüket azok iránt, kik a kör alakítása és felvirágoztatása körül érdemeket szereztek, mert a csak szép eredménynek köszönheti, hogy a gazdasági bizottság méltónak tartotta az együletet 100 frt jutalomra.

A közgyűlés tartama alatt érkezett meg együletünk elnöksége távirati üdvözlölete, melyet elnök olvasott föl.

Ezután következett a választás. *Fuhász* Kálmán Debreczenbe távozott választmányi tag helyébe *Mihalik* János választatott meg egyhangulag.

Végül *Berzeviczy* István tartott érdekes felolvasást, melyet lapunk jövő számában közölni fogunk.

Közgyűlés után tánczczal egybekötött estély volt, melyen számosan vettek részt, — a nem méhészek előtt is sokáig emlé-

*) Részünkről is igaz szívből üdvözöljük derék tagtársainkat, a kiknek lelkesedése és lankadatlan buzgósága annyit hivat szerzett ügyünknek. (Szerk.)

kezetes lesz a kör alakulása első évfordulója alkalmából rendezett kedélyes mulatság.

—r.

A peték termékenyülése és az ivarkiválás.*

A mi a sejtek méreteire állapított magyarázatokat illeti: mindezek már abból a tekintetből is megbizhatatlanok, hogy maguk az anyák is annyira különböznek testméreteikre nézve, hogy a m' az egyiknek szűk, tág lehet a másiknak; annál inkább, mert a sejtek sem egyöntetűek.¹

Figyelmen kívül hagyva azonban ezt: ha az ivarkiválás csakugyan a sejtek terjedelmétől függne, úgy tágabb, vagy mélyebb, tehát már a heresejtekbe nőnemű, — viszont pedig a szűkebb és csekélyebb munkás sejtekbe hím-nemű petét egyáltalán nem tehetne az anya.

Már pedig a heresejteknél is sokkal tágabb királyi bölesők kivétel nélkül nőnemű petékkel töltetnek be és pedig, rendszerint, még teljes kiépülésük előtt; ² gyakori eset továbbá, hogy a munkás sejtekbe is elébb petéznek az anyák, sem mint teljesen kiépítettetek volna; első rajoknál nem ritkaság, hogy alig 2—3 milliméternyi fala van a sejteknek és már petéket látunk bennök, ³ — holott mindezekben az esetekben az altest megszorulásáról szó sem lehet.

De valótlannak bizonyult az a feltevés is, a melyre Busch — különben ügyesen összeállított kombinációját állapította, hogy t. i. a heresejtekbe csak teljes kiépülésük után szoktak az anyák petézni, mert ezekben is, épen úgy, mint a munkás sejtekben, sokszor előbb vannak peték, sem mint kiépültek volna. ⁴

Mínthogy továbbá kényszerű helyzetben a heresejtekbe is

* Mutatvány a „Méh és Világa“ ezimű munkából

¹ Kleine B. Z. 1858—220 l.

² Berlepsch: Die Biene III. 75 l. szerint a peték mindig a böleső kiépülése előtt tétetnek le.

³ L. már Wurster: Vollst. Anleitung. etc. 1804. 496 l. f.) alatt; újabban Kleine mit ¹* L. Huber B. Z. 1880. 142 l. és Die neue nützli. Bzucht. X. Aufl. 130 l., úgy Warnken B. Z. 1883. 177 l.

⁴ Berlepsch: B. Z. 1857. 166—167 l. és Die Biene III. Aufl. 95 l.

tehet az anya nőnemű petéket,⁵ — az pedig éppen nem ritkaság, hogy a hímek munkás sejtekben neveltessenek: ⁶ a sejtek méreteire állapított magyarázatokat egytől-egyig el kell ejtenünk; annál inkább, mert félreismerhetetlen jelek tanúsága szerint, az ivadék neme fölött egyáltalán nem is külső okok határoznak.

Ha ugyanis az anya ivarszervében erőművi sérelmet szenved, ⁷ vagy nagyobb átfázás következtében, ⁸ — sőt dr. Dönhoff kísérlete szerint villamos hatás folytán is, ⁹ — az altest végső idegducza megbénul, a peték letételében is megbomlik a rend s a munkás sejtekbe helyezett petékből szintén csak hímek fejlődnek; vagyis az anya nem képes többé munkásokat szaporítani, — a miből kétségtelennek kell tartanunk, hogy az ivarkiválás tényezője a szervezetben van s az ideg- és izomrendszer útján működik.

Nem is lehetne ez másképen, mert ha az ondótömlő külső hatások következtében nyílnék meg, mindaddig nyitva kellene maradnia, míg csak e hatások tartanak, következőleg temérdek ondót üritene ki feleslegesen és az anya sokkal hamarabb fogna kimerülni. ¹⁰

A felhozottak állanak a reflex hatásra vonatkozólag is; mert a munkás sejtek által keltett reflex hatások következtében soha sem lehetne azokba hím-nemű petét tenni, — és viszont; különösen

⁵ L. Gundeck: Nachtrag. z. Nat. Gesch. 21—22 l. és B. Z. 1855. 25—29 l. Hofmann: B. Z. 1859. 241 l., dr. Bessels: Zeitschrift f. wiss. Zoologie v. Siebold u. Kölliker 1867. Bd. XVIII. Hft. 1. 131 l., Berlepsch: Die Biene III. 92—97 l., Vogel B. Z. 1878. 305—306 l. — és tapasztalta ezt Reiter J. is: A magyar méh, 1878. 117—120 lap.

⁶ L. alább 181, 181, 182, 183, 183 és IV. 1. ⁶⁹—⁶⁷ * úgy Walter B. 1851. 22 l., Berlepsch B. Z. 1853. 36 l. és Die Biene III. 92. l., Hofmann B. Z. 1859. 243 l., Handwörterbuch f. Bienenfreunde 1867. 34 l., dr. Polmann B. Z. 1871. 262—263 l. és Gatter K.: B. Z. 1884. 284 l.

⁷ L. Berlepsch: B. Z. 1855. 78 l., dr. Dönhoff: 1857. 220—221 l., Böttner B. Z. 1863. 170 l.

⁸ Dzierzon B. Z. 1854. 138 és 252 l., Bienenfrd. 1855. 178 l., Berlepsch B. Z. 1855. 80—81 l. és Die Biene III. 83—84 l., Liebe és dr. Küchenmeister B. Z. 1858. 131—132 l., dr. Leuckart B. Z. 1857. 220—221 l., valamint 1861. 140—150 l. és Untersuchungen v. J. Moleschott, 1858. Bd. IV. 405—409 l., Kalb B. Z. 149 — 150 l. és Isaac B. Z. 1892. 217—218 l.

⁹ B. Z. 1859. 18 l.

¹⁰ Dembowski B. Z. 1884. 282—283 l.

pedig nem lehetne ezen az alapon megmagyarázni azt, hogy ha a hímekre szükség nincsen, a heresejtek üresen maradnak, vagy mézzel töltetnek meg.

Vége: ha dr. Siebold újabb nézete állana, ugy természetesen csak akkor tudná meg az anya, miféle petét követel valamely sejt, ha altestével belebocsátkozott.

Már pedig, a ki a szaporitást általában figyelemmel kísérte, vagy különösen az anyát petézni látta, tudja, hogy ha a viszonyok hímek szaporitását nem követelik, figyelemre sem méltatja a heresejteket s ha épen utjába esnek, áthalad fölöttük, vagy kikerüli őket, a nélkül, hogy altestét beléjük süllyesztvén, így akarna meggyőződni róla, vajjon a sejteknek be kell-e ezuttal töltetniök, vagy sem; ¹¹ ha pedig a hímek szaporitásának ideje bekövetkezett, felkeresi a heresejteket sokszor a lakás legtávolabb eső részében is. ¹²

Bizonyos tehát, hogy az anya már kívülről is megkülönbözteti a különböző sejteket és tudja, mily petét követelnek azok; sőt tisztában van arra nézve is, mikor és mily nemű sejteket kell betöltenie? következőleg dr. Siebold is téved. ¹³

Ha tehát a magyarázatoknak semmi más módja be nem válik: végre is vissza kell térnünk ahhoz a leghihetetlenebbnek látszó megoldáshoz, hogy az anya, külső okoktól függetlenül, saját tetszése, vagy a család igényeieaz képest rak nő és hím nemű petéket, — mint az egyetlenhez, mely a tapasztalásokkal össze nem ütközik, e mellett a legtermészetesebb, hietetlennek pedig csak addig látszik, mig behatóbban nem gondolkozunk fölötte.

Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az ondó tömlő torkolatát harántcsiku izomgyűrű övezi, kétségtelennek fogjuk találni,

¹¹ L. már Schirach: Bayerischer Bienenmeister 1770, 53—54 l., J. Ch. Hirsch: Die Bzucht, 1773, 58—59 l., Sieckler: Die Bzucht. Th. I. 52—54 l., újabban Kleine B. Z. 1858. 219 l. sé Berlepsch: Die Binne III. 92 l.

¹² Már Krünitz: Das Wasentlichte d. Bgesch. ü. Bzucht. 151—152 l., Christ. Wörterbuch. 216 l., újabban Berlepsch: Die Bienne III. 91—92 l., úgy Dzierzon B. Z. 1887. 242 l., — tapasztaljuk napról-napra, hegy ha csak útát talál oda, még az elrekesztett mézkamarában is felkeresi a heresejteket.

¹³ L. mindezeket bővebben Kleine B. Z. 1858, 215—220 l. és Berlepsch: Die Biene III. 90—97 l.

hogy azt a rovar szabadakaratulag tágíthatja, vagy megszoríthatja;¹⁴ ez pedig teljesen elegendő arra, hogy az ivadék neme fölött szabadon rendelkezessék; ugyannyira, hogy nőnemű pete után közvetlenül hímneműt és erre nyomban nőneműt tehet le, — vagy megmaradhat egynemű peték letételénél heteken, hónapokon át.

De szükség is van erre; mert ha már a természet a különböző nemű ivadék számára különböző bölcsoket jelölt ki: meg sem is tagadhatta az anyától, hogy minden bölcso-be, késedelem nélkül megfelelő petét tchessen; hisz még közmondás szerint is: a kinek az Isten hivatalt ad, megadja hozzá a szükséges tehetséget is.

Ugyan mi történnék, ha az anya e tchetséggel nem bírna, hanem vagy a leteendő petének kellene megfelelő sejtet keresnie, vagy a közbeesőket elhullatván, addig kellene várakoznia, míg a sejtnek megfelelő pete letételére kerül a sor? bizonyára oly zavarok és hátramaradások keletkeznének a szaporításban, hogy fönn sem is tarthatnák magukat a méhek.

Szóval: nem fér hozzá kétség, hogy a leteendő peték nemének meghatározása, — a mi egyébként is csak egy izom-mozdulatba kerül, épen úgy, mint más közönséges szabadakaratu testi funkció, az anyának teljes hatalmában áll.¹⁵

Hogy vajjon öntudatosan gyakorolja-e ezt az anya, mint Berlepsch állítja,¹⁶ vagy ösztönszerűleg, mint Dzierzon tartja,¹⁷ azt nyílt kérdésnek hagyhatjuk.

A mi már most a peték termékenyülését illeti: a méheknél ugyan mindeddig senkinek sem sikerült annak processusát ellesni,

¹⁴ főntebb — * úgyd r. Assmuss: Naturgesch. u. Zucht. d. Hgbiene 1864 11 l. — és Menzel B. Z. 1894. 151 l.

¹⁵ Igy már Bonnet: Betracht. ü. d. Nat. IV. Aufl. B. I 358 l. újabban Dzierzon B. Z. 1845. 113 l., 1846. 125-126 l., Bienenfrd. 1854. 34. l. és B. Z. 1876. 102—103 l., Berlepsch B. Z. 1853. 35—36 l. és Die Biene III. Aufl. 90—97 l. Kleine B. Z. 1855 116 l. és 158. 215—220 és 277 l., valamint Bzucht. II. Ausg. 31., Wallbrecht: Die Bienenwirtschaft, II. Aufl. 46 l., dr. Büchner: Aus d Geistesleben d. Thiere, III. Aufl. 281—283 l., Menzel tr.: Thury után B. Z. 1864. 151—152 l., Pfäfflin: Der Verst. Binenwirth 1874. 11 l., M. Girard: Les abbeilles 105 l., Vogel B. Z. 1877. 9 l., Die Hgblene 183 l., úgy B. Z. 1884 281—282 l. és Huber: Die neue nützl. Bzucht X. Aufl. 11. l.

¹⁶ Die Biene III. 96—97 l.

¹⁷ B. Z. 1852. 63—64 l., Rationell Bzucht. 1878. 17 l. és B. 1884. 283 l. — úgyanigy dr. Kürner B. Z. 158. 277—278 l.

dr. Meiszner azonban megfigyelte azt a dongó legyeknél — a melyek ivaszerveik alkotására nézve igen (=) hasonlítanak a méhekhez; valószínű tehát, hogy a peték termékenyülésében sincsenek lényegesebb különbségek és ebben az esetben a termékenyülés következőleg történik: midőn a petefészkekből kivált pete a vezeték útján alább huzódik, az egyesült petefészkekbe — nádrába — jutva, el kell haladnia az ondótömlő torkolatánál is; e pillanatban tagul az ondótömlőt záró izomgyűrű és egy vagy több ondószálcsa huzódván ki belőle, az átvonuló pete hátsó sarkához tapadnak, a hol — mint tudjuk — a mikropyl nyílás van és ezen át a pete belséjébe hatolván: egyesülnek annak csirasejtével s ezzel a termékenyülés bekövetkezett.¹⁸

Mikor a pete helyet foglal a sejt fenekén, az ondószálcák behatolása már megtörtént és a petére tapadt méreg fehérsége tartalma beszáradván: elzárja a mikropyl nyílást is.¹⁹

A hínnemű peték letétele ugyanezen a módon történik, csupán azzal a különbséggel, hogy az ondótömlő zárva marad; tehát a pete az ondóval nem érintkezik.

Az ondószálcák csakhamar oly csodálatosan egyesülnek a pete csirasejtével, hogy néhány óra múlva már a legtökéletesebb göröcső segítségével sem ismerhetők fel, mire aztán alkalmas viszonyok között megindul az új életképződés processusa — az embrió fejlődése.²⁰

Míg az ondókészlet nagyobb és a tömlőt feszült állapotban tartja: úgy látszik, könnyebbségére esik az anyának a feszültségén tágitva, a petéket termékenyíteni; valószínűleg ez a belső oka annak, hogy a fiatal anyák közvetlenül termékenyülésük után nagyobb

¹⁸ L. Zeitschr. f. wissensch. Zoologie v. Siebold u. Kölliker, 1854. Bd. IV. 264—272 és 295 l., dr. Leuckart: Müller's Archiv 1855. 90—265 l., úgy B. Z. 1855. 204—206 l. és Untersuchgn. v. J. Moleschott Bg. IV. 395 l., Keber: De Spermatozoorum introitu in ovula. Regiomont 1853. 21 l. Dr. Siebold B. Z. 1854. 230 l. úgy Parthenogenesis 83—84 és 102—104 l., Berlepsch: Die Biene III. 35—36 l.

¹⁹ L. Siebold: Parthenogenesis 106 l.

²⁰ Dt. Meiszner már nyolcz óra múlva nem bírta felismerni az ondószálcákat egy, az Adelák családjához tartozó moly peteiben, l. Zeitschr. f. wiss. Zoologie v. G. u. K. 1854. Bd. VI. 279 l. — és dr. Sieboldnak sem sikerült azokat méhek minden egyes peteiben feltalálni, jóllehet a peték egészen frisszek voltak, l. alább,

hajlandóságot tanusítanak a nőnem szaporítására;²¹ midőn azonban a készlet apadni kezd, — feltéve természetesen, hogy a család viszonyai követelik azt, — nem vonakodnak a hímek szaporításától sem.

Ahhoz képest, a mint a termékenyülés teljesebb vagy hiányosabb volt; hosszabb vagy rövidebb idő — rendszerint két három év múlva, annyira megfogy a készlet, hogy az ondószálcsák már csak ritkásan találtnak a mellékmirigyek által elválasztott nyálkában: ezért hajlandóbbak az idősebb anyák a hímek szaporítására.

Később már vegyest rakják a nő és hím nemű petéket a munkás sejtekbe, jelélül, hogy munkásokat akarnak ugyan szaporítani, de a petéket már nem képesek kivétel nélkül termékenyíteni; míg végre bekövetkezik a teljes kimérvülés, a midőn az anyák már csakis hímeket szaporítanak.²²

Kivételesen megtörténik, hogy a fiatal anyák is, a szaporítás megkezdésével, több-kevesebb hím nemű petét tesznek le a nőneműek sorába²³ és tapasztalhatjuk ezt különben termékeny anyáknál is, ha a fiasítás huzamosabb ideig szünetelt, különösen a tavaszi szaporodás megindulásával.²⁴

Hasonló esetekben dr. Leuckart szerint a mellékmirigyek által elválasztott nedvek foglalják el az ondótömlő torkolatát és akadályozzák, hogy a peték az ondóval érintkezzenek; ha azonban e nedvek felszivódtak, vagy az ondóval teljesen vegyültek: a szaporítás rendesen halad tovább.²⁵

Mérvülhetnek fel azonban érdekes példái a rendetlen szaporításnak is, melyekben az anya huzamosabb ideig,²⁶ néha egész éle-

²¹ L. föntebb, I. 4. 64 lp.

²² Berlepsch: B. Z. 1855. 78 l. és Die Biene III. 82 és 100. úgy 106 l.

²³ L. O. Rothe B. Z. 1856. 55 l., Hofmann B. Z. 1857. 69—70 l., Dzierzon B. Z. 1858. 44 l., 1861. 14. l. és 1877. 78 l., Kleine: Die Biene u. i. Zucht. II. Aufl. 234 l., Berlepsch: Die Biene III. 98 l., Brauet B. Z. 1873. 223 l., a szerkesztőség B. Z. 1883 264 l. és Biedl B. Z. 1885. 179 l.

²⁴ Már Bartels — bár nem értette a dolgot, B. Z. 1856. 203—204 l. és Berlepsch: Die Biene III. 98 l.

²⁵ Untersuchungen v. J. Moleschott, 1858. Bd. IV, 399—401 l. és Zur Kenntniss des Generationswechsels u. d. Parthenogenesis és B. Z. 1858. 232—233 l.

²⁶ L. Esch B. Z. 1864. 303—204 l., Dathe B. Z. 1867. 6 l., és nálam is fordultak elő ily esetek.

tén át a munkás fiasítás közé szórványosan himnemű petéket rak;²⁷ sőt egy esetről van tudomásunk, melyben a heresejtékben álló himnemű fiasítás volt vegyítve nőneművel.²⁸

Ily rendetlenségeknek különböző oka lehet; így például az anya hiányos termékenyülése,²⁹ vagy az, hogy az ondótömlő záró izmai megbénultak és ennélfogva az anya nem rendelkezik velük szabadon. Különösen gyakran bekövetkezik ez, ha a méhek anyjukat megtámadják és szorongatják,³⁰ esetlek annak következtében is, ha az anya altesteste megszorul;³¹ Vogel pedig az egyiptomi méhek szaporításánál tapasztalta, hogy a közeli rokonok vérfertőztető párosodása folytán már a 6-7-ik nemzedékből származó anyák sok himnemű petét raktak a munkás fiasítás közé;³² a baj oka tehát az elkorcsosodás is lehet.

Ugy látszik, fordulhatnak elő oly esetek is, hogy az ondó tömlő záró izmai elernyedvén, a tömlő nem záródhatik, ennek következtében pedig az anya nem képes himeket szaporítani; nevezetesen Dzierzon tapasztalta, hogy egy kaptár, bár igen népes volt, egyetlen herét sem nevelt;³⁴ másoknál pedig fordultak elő esetek, hogy anyák a heresejtékbe is nőnemű petéket raktak, jóllehet munkás sejtekbe hiány nem volt³⁵ és a mi a legérdekesebb, egyszersmind pedig a mellett tanuskodik, hogy ez csakugyan szervi hibája

²⁷ L. Baldenstein B. Z. 148. 123 l., Oettel B. Z. 1846. 5—6 l., Dzierzon B. Z. 1851. 94. l., 1853. 61—52 l., Berlepsch B. Z. 1853. 97—98 l., 1855. 78 l. és Die Biene III. Aufl. 82 l., Holmann B. Z. 1854. 77—78 l., Herwig B. Z. 1855. 159 l., Wernz B. Z. 1858. 55—56 l., Liebe B. Z. 1857. 83—84 l., Dathe B. Z. 1867. 8 l., Esch. u. dr. Siebold B. Z. 1867. 157—159 l., valamint Deichert ugyanott 159—161 és B. Z. 1871. 263 l.

²⁸ Büdenbender B. Z. 1887. 234—235 l.

²⁹ Így dr. Leuckart : Untersuch. v. J. Moleschott Bd IV. 391 l. úgy dr. Siebold B. Z. 1867. 158—159 l.

³⁰ Dzierzon B. Z. 1854. 138 l., 1875. 121 l. és 1882. 296 l.

³¹ Böttner B. Z. 1863. 170 l. és 1864. 131 l. Ez utóbbi eset különösen azért is érdekes, mert az anya felváltva egy hím és azután egy nőnemű petét tett le mindig.

³² B. Z. 1876. 288 l.

³³ B. Z. 1881. 25—26 l.

³⁴ Állítólag fordult elő ily eset már Bogdanoff orosz méhésznél is, l. B. Z. 1879. 44 l., tapasztalt ilyet Günther B. Z. 1879. 232 l. és 1891 52—53 l., Felsmann J. Beienwirthschaftl. Centralblat, 1880 137—138 l. és Klempin B. Z. 1881. 15—16 l.

³⁵ L. Felsmann, mint ⁴⁸⁸ * alatt 139—140 l. és Klempin mint ⁴⁸⁸ * alatt.

az anyának, s hogy e rendellenes szaporítás több ízben örökölhetőnek is bizonyult.³⁶

Tudván ezeket, felismerhetjük helyes okát több rendbeli jelenségeknek, a melyek eddig érthetetleneknek látszottak; de megadhatjuk a magyarázatot szaporodás és ivarkiválás tekintetében felmerülhető egyéb kérdésekre is; sőt ha ugyan igazolná magát, azt sem kellene természetfeletti dolognak tekintenünk, hogy az anya érezvén az ondótömlő tartalmának apadását, sejténé egyszerűsége közeli halálát, mely kimerülését csakhamar követi.³⁷

Végre pedig, felmenthetjük magunkat a peték mesterséges termékenyítésével való kísérletezésektől is. — mert a mi Spallanzaninak, Rossinak nemcsak a békák és halaknál, hanem állítólag a kutyáknál is sikerült,³⁸ a méheknél lehetetlen, hogy sikerüljön, mert a mint a pete elhagyta a hüvelyt, a mikropyl nyílás bereked.

Sötér Kálmán.

A méz besüritése kérdéséhez.

S. úr azt mondja, hogy a méhek állandólag 30—37° C. tartják a kaptérbeli levegő hőjét és feltételezi, hogy méréseimnél hiba volt; én ezt határozottan tagadom és állítom azt, hogy nem csak télen, de nyáron is folyton ingadozik a fészkek hője, minden méhcsaládnál, úgy, hogy nyáron át 22—35° C.-ig váltakozik, télen 18—22° C.-ig. A fészkek hőjére nézve határozottan csupán azt mondhatjuk el, hogy rendes körülmények között 35° felül nem emelkedik, rendkívülieg kényszerhelyzetben 37° C. fokig; ezen felül emelkedve: a méh élete van veszélyeztetve, a mely felülemelkedést, ha a kaptár nyílása szabad, a méhek soha be nem várják. S. úrnak a méz süritésére vonatkozó egész elméletéből és érveléseiből

³⁶ L. föntebb, I. 4. *

³⁷ L. Spallanzani: Expériences p. s. a l'hist. de la génération. Genève 1875. 225—226 és 311—312 l., úgy C. Bounet: Bounet: Betracht. u. d. Nat. IV. Aufl. Bd. I. 322 és Bd. II. 108—109 l.

³⁸ Ily kísérleteket terveztek Gundelach B. Z. 1855. 26—27 l., Kleine B. Z. 1855. 115 l. — sőt Leuckart B. Z. 1855. 203 l. — és V. Graber: Die Insekten Bd. II. 285—287 l. is; dr. Dönhoff azonban már 1856-ban kísérleti úton meggyőződött róla, hogy ez lehetetlen. I. B. Z. 1856. 258, 1.

az tűnik ki, hogy ezen hőingadozási okokat nem vette eléggé számba, de nekünk ezen okokkal is számot kell vetnünk.

Az embereknél ismerjük a test rendes belső hőjét; mert közvetlen megmérhetjük; de nem a méhekét, mert saját testük melegét közvetlen nem mérhetjük, de megmérhetjük a fészek melegét a levegő közvetítésével az észlelhető legmagasabb fokán, a melynél fennebb ép úgy, mint az emberi test hője, rendes körülmények között nem, úgy a méhfészeké sem emelkedik. Ebből következtetéseinket levonhatjuk és állíthatjuk, hogy valamint az emberi test állandó hője 36–38° C., úgy a méhek állandó belső hője 35–37° C. De tudjuk azt, hogy az emberi test belső hőjén jóval aluli fokkal bíró levegő melegét is alig bírja és nem állandólag ugyanakkora fokú meleget, hanem időszakonként különböző változatban. Télen 16–18° melegen felül már terhére kezd lenni, igen gyakran, míg nyáron a 35 fok meleget is könnyen tűri; sőt azon felüli fokokban is eltűri a szabadban. Honnan van az, hogy az emberi test némelykor saját belső melegén melegségi fokban felül álló légkört is könnyen tűr, míg más időszakban még a 18° fok is terhére van? Szintígy a méh künn a szabadban 37 fokon felül is könnyen kiállja, míg a fészekben 37° felül már nem, és ezen alul is időszakonként csak különböző változatban. Erre a felelet nem nehéz, mert az ok a párologtatási, melegségi és légkör-teltségi viszonyokban van.

Ha télen át egy szobában legjobban érezzük magunkat és a szervezetre legegészségesebb 18–20° C. meleg a légkör: azt teszi, hogy a szabályos légcserével éppen ezen légkör felel meg a szabályosan működő szervezet teljeslegessé vált melegének eltávolítására, a mely meleg a párákkal távozik. Ha azt észleljük, hogy már a 18° meleg is terhünkre van: azt teszi, hogy légkörünk a külső légnyomásával szemben ide lent már telítve van párákkal és kipárolgásunkkal szemben: nem elég gyors a légcseré lakásunkban; vagy azt teszi, hogy szervezetünkben, valamely belső ok miatt, a melegfejlés meggyorsult és a hő felemelkedett, a mikor szintén nem elégséges a körülöttünk történő légcseré a pára fejlődéssel arányosan tova vinni melegünket. Szintén ez az eset áll 18, vagy 20°-nál magasabb szobai hőnél, t. i. annyira lassu a melegséggel szemben a külső és belső légkör között a légcseré, hogy benne a szo-

bában, felettünk és körülöttünk, huzamos ideig vesztegel, mintegy megáll a légkör és kipárolgásunk közvetlen körülöttünk vesztegel, visszatartva, azaz lassítva testünk párolgását; ezzel megakadályozva a feleslegessé vált hő eltávolítását; azaz körülöttünk telítődött a levegő. És ez, természetesen, annál könnyebben következik be, mi-nél magasabb a szobában zárt és megállapodott levegő hő foka; mert a párák és a levegő közti hő fok csekélyebb különbségével a párák emelkedése is lassabb folyamu. Természetes, hogy men-től lassabb folyamu szobánkban a légsere, nem csak körülöttünk gyűlnek meg a párák, hanem az egész szoba levegője gyorsan telítődik, a mely telítődés reánk visszahatólag szervezeti hőemelé-sben nyilvánul.¹⁾ Ha szobánk légcseréje oly gyors, hogy nem csak testünk rendes hőmérséke melletti kipárolgást képes magába szedni, hanem még jóval többet: bizony mi hideget érzünk és szerveze-tünk ezzel szemben fokozott melegfejlesztési tevékenységre van utalva ugyanazon fokú levegőnél is, a mely az előbb lassu moz-gásában melegenek tűnt fel. Ha két test ugy van egymással érint-kezésben, hogy egyik melegebb a másiknál: ugy a melegebb veszít melegéből, a hidegebb hőfoka pedig emelkedik, az az kiegyenliti egymást; de a hivesebb, közvetlen soha sem melegitheti a hőfok-ban magasabban állót, hanem azért a melegfejlesztő testek hőjét közvetítésével emelheti, de nem az önálló melegfejlesztés nélkülie-ket. Az emberi testnél alsóbb fokú levegő soha sem kölcsönözhet meleget a szervezetnek, hanem csak vesz melegéből, hogy mégis az alantibb fokoknál is meleget idéz elő gyakran, oka olykor min-dég a pára eltávolítási lassuságában keresendő, mint a melyeknek közvetítésével idézi elő a szervezetben a meleg emelkedését, azaz a fejlődő meleg visszatartásával. Ezen természeti törvényekből ismereteseek a rossz melegvezető testek is. Ha tehát az ember a téli szoba levegőnél jóval magasabb fokú, sőt szervezete melegénél is magasabb fokú levegőt is, nyáron át, künn a szabadban könnyen kiáll, egészsége kockáztatása nélkül, azt bizonyítja, hogy azon lég-kör gyors változattal szedi magába a szervezet kipárolgását és ezzel eltávolított meleget és hogy a szervezeténél magasabb fokú levegő

¹⁾ Mindenki tapasztalhatta, a ki emberekkel zsufolt színházakban, gyűlési termekben, táncz helyiségekben volt: vajjon nem legközelebből viszonyíthatjuk az ilyen eseteket a méh lakásokhoz?

melegét is visszaható melegében károsan nem érzi azaz, a szervezet rendes hőfokát nem emeli, azt bizonyítja, hogy a szervezet a magasabb fokú hőt a hő foka szerint szaporodó párák eltávolításával ellensúlyozza. A magasabb fokú hő ugyanis rendre átjárna és magához emelné az alantabb fokon álló szervezet hőjét, de ezt a szervezet meggátolja, mely a melegtöbbletet leköti pára alkotásra, melylyel a száraz levegőben gyorsan száll tova. Innen fejthető meg nagy melegekben a gyakran megújuló szomjuság. Ezekből megérthető, hogy az emberi és egyáltalán az állati szervezet, belső hője egészséges körülmények között csak akkor lép a rendesen felül, ha környező levegője bármely foknál telítve van párákkal. Innen megérthettük azt is, hogy miért van gyakran az egészséges embernek is a 16° is oly melege, mint más alkalommal a 38, vagy még ezen felüli légköri fokoknál. Az itt elmondottak, a méhekre a szabadban és lakásukban ép oly szabályozók, mint az emberekre, vagy más állatokra nézve.

A méh lakásokban észlelhető különböző hőfokok mindég arról tesznek bizonyosságot, hogy azon hőfoknál a fészekben levő levegő mindég a telítés stadiumában van. Azon felül nem lép, azon alul nem engedik a levegőt távozni. Ha a lakás nyílásával a szabályos légcsere a lehetőség megvan adva: ott benn, a méhek mindég elhelyezkedésükkel szabályozzák a légcseret. A légfolyam szabályozására a méheket érzékszervük figyelmezteti; oly módon, mint minket embereket a hideg, vagy meleg érzete. Ugyanis a rendes 35° aluli levegő páramentesen minden fokában hideget érzékeltet, azon felül meleget. De a 35° alul, bármely foknál, ha telitődött saját légkörük, a hideg érzete azonnal megszűnik; mert a telt levegő nem képes több párát magába venni, a visszahagyott párák pedig a szervezet belső hőjét emelik. A méhek ezen állapotban széleyebb terjednek, nagyobb és gyorsabb léghuzamot engednek maguk között, mindaddig, míg a normális folyam a légcsere és páráképződés között helyre áll. Ha a léghuzam a fészekben oly nagy, hogy a rendes melegfejlesztéssel előidézett párologtatással nem telíthetik: a keresztül (=) huzódó levegő, testük rendes hőjét apasztja a gyorsított pára elragadásban és testüknek ily úton megcsökkent melege, velük a hidegérzetét érzékelteti, minnek következtében összebb huzódnak, kissebb térre szorítják és gátolják a levegő áthuzódását, csökkentik

párafellevő képességét, míg testük melegfejlesztése és a léghuzam közt a rendes folyam helyreáll, t. i. míg épen a teltség stadiumába lép a légfolyam. Bizony a fészket nem csak páramentes, de még a telítés fokán alul álló levegő sem hagyja el a számitásba vehető méhcsaládoknál és minthogy telítve hagyja el, bármelyik foknál álljon is: azon levegő több párát nem vesz fel, a fészken felül álló mézet nem sűríti; a fészekben pedig nem sűrít azért, mert első sorban maguk a méhek látják el párával saját életműködésük folytán. A fészken alul sűrűsödnek a méz, azon arányban, a mint a levegő már kívülről nem volt párakkal ellátva. Ezen nézzettel a Neiszer rendszerének adhatunk csak igazat, mint a hol a méz a költő fészken alul raktároztatik el, de a többi rendszerrel teljesen ki van zárva a levegő mézsűrítési képessége. Minthogy a fészek minden levegője felhuzódik, összes párájával és ráadásul, a mézúrben munkálkodó méhek is saját párájukkal szaporítják, a levegő általi sűrítés lehetősége leginkább a felső mézúrben van kizárva s mégis tapasztalat szerint ott van a legtöbb és állandólag sűrített méz. Ha mind (=) ennek daczára S úr mégis azt akarja, hogy a méz a levegő által sűrűsödjék meg közvetlen: úgy a méhektől független, száraz meleget szolgáltatandó forrást kell felállíttatnia a kaptárokban, vagy mikép Schönfeld tett kísérleténél, a méhektől független meleg nyári levegőben kell mézét sűrítettnie. De a méhekkal ellátott kaptárakban oldalt, hátul és felül alkalmazott mézúrben a méhektől független levegő nem tesz körutat, még felül alkalmazott közlekedő nyílással sem, annál kevésbbé alul, a mint alább meglátjuk.

Hogy a levegő a méh lakásokban miért telítődik különböző fokokban, miért nem emelkedhetik teltségével egész a 35 fokra minden időben és miért nem emelkedik a 37 fokon felül: az, első sorban a külső levegő hőfokától, páratartalmától és súlyától függ és másod sorban a méhek nedvelőállítási, azaz párologtatási képességüktől. Ha a természet nem gondoskodik ily bölcsen az állatok meleg fentarthatási képességükről: bizony nem csak a méhek, de más állatok is régen kivesztek volna, vagy a nagyfokú meleg, vagy a nagyfokú hideg miatt. Ha a szegény méheknek a nullfokon aluli levegőt 35 fokra kellene felmelegíteniök, hogy teltsége fokát érje, bizonyosan kivesznének a földszinéről; de szerencsére, légkörünk télen át már 22 foknál mindég telítve van és azon alul is

gyakran és ezen foknál már a fészekben hideget nem érznek, ép úgy, mint később a magasabb foku levegőben, mert a meggyülemlett párák védik testük melegét a betoluló hideg ellen. A nagyfoku (o an alul) hideg levegő rendesen száraz és sulyos; a közlekedő nyíláson a felülről megszorított meleg levegőre nagy nyomást gyakorol; úgy, hogy azon feszerővel, melylyel nyáron át a külső levegő nyomásával szemben kiterjeszkedhetett: télen a nagyobb sulyu nyomás miatt nem terjeszkedhetik; természetes, hogy télen át már kevesebb vízpárával is telítődik. Minthogy a betoluló levegő hives voltával tömött: azon fokban párafellevő, képessége kicsiny felmelegedését és kiterjedését; ott benn a kaptárban, a méhek melege eszközzi, úgy (=) de ez nem páramentes, azért a külső levegőtől magas fokban nem emelkedhetik teltsége előtt; ezen túl pedig már a méhek nem engedik; mert a telt levegőt a külső levegőnek nyomásával szemben csak szervezetük fokozott melegével tudnák ismét párafellevő-képessé tenni, ezt pedig önkényt nem türik. Ha pedig a külső levegő csaknem telítve jut a kaptárba: szintén igen alacsony foknál telítődik és a külső és belső levegő között igen kevés lesz a hőkülönség, minthogy a méhek csak párával összekötött meleget tudnak szolgáltatni a belső levegő felmelegítésére, a mely így, hamar a teltség fokához jut, a melynél tennebb a méhek ez alkalommal sem emelik a hőfokot. Most már világosan kitünhetik, hogy miért ülnek ki nyáron a méhek különböző hőfoku levegőnél, miért nem mindig a 35–37 fok C.-nál. Miért van az, hogy egyszer 22 fok melegenél is kiülnek, míg máskor ugyanazon mennyiségű méh még a 35 foku belső kövel is benn marad és jól is él-fér? Azért, mert a 22° belső meleget megelőző külső levegő csaknem telítve jutott a kaptárba, annyira, hogy bent 22 fokig melegedve: egészen teltté vált a külső levegő nyomásával szemben a méhek rendes melegfejlesztésénél; az utóbbi esetben pedig 35 fokig azért emelkedhetett, mert már kívülről magas hőfokkal nyomult be, de szárazon s így, sok párafellevő képességgel. Ez mindég ugyan, annyira, hogy ebből bátran ítéletet vonhatunk ott benn a levegő mindenkori teltségére. De ha szavamnak hitelt nem adnak t. olvasóim, ugyszintén S. úr, tessék betenni az égő gyertyát, mert kialszik a teméntelen pára és felhasznált levegő miatt. Az pedig, higgye el S. úr, nem alkalmas a párologtatásra.

35° alul a méhek rendszeresen emelik a behatolt levegőt, 35 fokon felülről szállítják. Magyarországon és különösen itt, az erdélyi részekben, a 35 fokon aluli levegő egész nyáron bőven tartalmaz vizpárát; a mennyiben, helyen-helyen 35 fokon is felül emelkedik, az július hóban szokott lenni, a mikor a mézelés az oly helyeken szünetel. Ezen 35 fokon felüli külső légkör már elég száraz lenne és alkalmas is a méz süritésre a kellő gyorsasággal, ha a méhektől függetlenül juthatna a méhlakásokba; de a mint hátrább meg látjuk, ez nem történik meg. De tételezzük fel, hogy bejuthat. Mézelés azon magas fokú melegben és épen azon időszakban már nincs, ergo a mézsürités nem szükséges. A mézelési időszakok akkor voltak, mikor a 35° alul járt a külső légkör hője; de azért a méz, a mézelés gyorsasága szerint besürittetett. Megjegyzem, hogy a Királyhágón túl, Magyarországon, emelkedhetik a meleg 48° C. is, de itt Erdélyben épen Korondon 35° C.-on felül, mióta itt vagyok (18 éve), nem emelkedett egyszer sem, de a méz besüriődik mindég kitünőleg. S. úr hogy annál hihetőbbé tegye a lég általi mézsüritést, a külső levegő hőmérsékét árnyékolt helyen 48° C. is teszi; de nem mondja meg, hogy hová lesz hát azon meleg, a mely a kaptárban ismert legmagasabb 37° és a külső 48° C. között van (11° különbözet). Minthogy S. úr is beismeri, hogy 37° felül nem emelik a méhek a kaptárbeli levegő hőjét: azt is kénytelen beismerni, hogy bizony ezen hőfokig a méhek fiasításaikkal együtt teméntelen párárt szolgáltatnak és azt is kénytelen belátni, hogy 35 fokig, bizony a külső levegő is sok párárt tartalmaz, jónak látta a magasabb fokú levegőhöz folyamodni, mint a melynek hőfokát nem a méhek emelték és így, nagyon száraz is; és ezt a levegőt a méhek kikerülésével vezeti a mézhez. Ezen 11° különbözet a levegőben bizony bőven elég volna a méz vizének elpárologtatására; csak hogy S. úr mellőzi — ámbár hogy más helyen beismeri — hogy azon időszakban, mikor oly magas fokú a külső levegő, nincs mézgyűjtés, a sürités már szükségtelen, azt is elfelejtette, hogy a hol mézelés, raktározás van, méh is van, ámbár más alkalommal ezt sem tagadta, azt sem vette számításba, hogy légcseré a kaptárban a méhek kikerülésével nem történhetik.

(Folytatása következik).

Csiki János.

A nap szinbontó hatása a méznél.

Több német szaklap foglalkozott legujabban e kérdéssel. Mint praktikus hasznú észleletet említették föl, hogy a napra kitett setét színű méz *megfehéredik*. Valószínűleg e közlések nyomán hivta föl a »M. Közlöny« is az érdeklődők figyelmét egyik közelebbi számban erre, a különben igen fontos kérdésre.

Habár köztudatu tény, hogy a nap bizonyos festanyagok színét megváltoztatja, különösen pedig az organikus anyagokból nyert festékekre szinbontó hatása van: de mégis szükségesnek tartottam saját tapasztalatomra alapított meggyőződést szerezni arról, mennyire lehet kihasználni a nap szinbontó tulajdonságának előnyeit?

Egy 5 centiméter széles és 30 centiméter magas üvegedényt megtöltöttem a múlt évről maradt hársfamézzel, melyet virágporos lépből pergettem ki s e miatt setétsárga és kissé zavaros volt. A mézzel telt üveget június 5-én kivettem a szabadba, olyan helyre, hol naphosszat érhette a nap sugara. — Ugyanabból a mézből a pontosabb összehasonlítás kedvéért egy másik, hasonló üveget töltöttem meg és ez utóbbit setét helyen tartottam.

Szeptember 28-án tettem meg az összehasonlítást és azt tapasztaltam, hogy a napnak kitett méz oly csekély mérvben világosodott, hogy a különbséget csak a legfigyelmesebb szemlélésre lehetett észüevenni. Az arány körül-belől ez: 96:100. Világos tehát, hogy a napon való mézfehérités eszméje csak a theoriában született meg, tehát ez is német művészet, de a gyakorlatban nem sok hasznát vehetjük.

Megjegyzem, hogy július havában, ugyanabból a mézből két üveglap közé helyeztem egy pár dekányit s miután az üveglapok széleit czementtel egyesítettem, hogy a méz ki ne folyjon: ezt is kivettem a napra, úgy, hogy a sugarak a két üveglemezen áthatolhassanak. Ez a méz egy pár hét alatt csaknem egészen világos lett. Ebből a kísérletből a tünt ki tehát, hogy az igen vékony ($\frac{1}{2}$ mm.) üveg rétegen áthatoló napsugár közvetlenül érintve a szinező anyag testecseit, azokra felbontólag hat; ez az eljárás pedig oly költséges és hosszadalmas, hogy bizonyára egy méhésznek se lesz kedve ekképen tenni szemrevalóbbá mézét.

Igyekezzünk tisztán pergetni; pergetés után szűrjük meg

azonnal a mézet, adjuk forgalomba úgy, a mint a pergetőből ki-
jött, a napon való mézfchérítést pedig nyugodtan levehetjük a
napirendről.

Dr. R. F. J.

„Mit csináljak a rabló méhekkal?“

Ezt a kérdést intézi hozzám egyik méhésztárs a következő
bevezető sorok után: »A községbeli méhesgazdák méhei megtá-
madták méhesemet s vagy négy családot kiraboltak. A tolakodó
potyázó népség már az erősebb családokat is megrohanta, úgy,
hogy a röplyukakat el kellett zárnom, miután sem a röplyuk elébe,
helyezett üveg, sem a petroleum-, sem a karbolsavba mártott és
a röpdeszka alá helyezett rongy nem segítettek. Ekkor eszembe
jutott, a mit egyik lapból olvastam. Annak utasítását követve, ki-
tettem egy, belől mézzel bekent üres kasot 15 cm.-nyire befelé
nyúló nádcsővel, hogy belőlről ki ne jöhessenek a bemenő rabló
méhek. A fogás sikerült. Rövid idő alatt rengeteg méh gyült a
kasba, mert csak kevés tudott a nádcsővön át menekülni. Este
levittem a pinczébe a rabló népséget s 24 óra mulva fölerősítet-
tem vele egy gyenge családot, az előirt utasítás szerint. Az egye-
sülés megtörtént türethetőleg; de mire kibocsájtottam, ismét népte-
len lett a kas. A rablás tart tovább.« — Eddig a tudósítás, mire
nem hallgathatjuk el megütközésünket a felett, hogy még létezik
méhész, a ki rabló méhekre mézes kassal vadászik s még inkább cso-
dálkozunk azon, hogy eme eljárás helyességét valaki még ma is nyom-
tatásban hirdetni meri. Annyit tudni kell minden méhésznek, hogy
rabló méh, mint valamely különleges faj, nem létezik. Minden méh
rabol, ha szerét teheti, ha a legelőn nem talál mézet. A ki »rabló«
méhet fog, a más, vagy saját méheit fogdossa el. Másnak a tulaj-
donjogát a törvény védelmezi s ép úgy nincs joga valakinek a más
méheit elfogdosni, mint a hogy nem foghatja el más fajta állatját.
A védtelenül kített csalétekre mindaddig menni fog a méh, a mig
tart a csalétekből, no meg a méhből. Evvel az eljárással akár egy
község méhészetét tönkre lehet tenni, vagy legalább is megrontani.
Ez pedig törvénybe ütköző cselekmény. A rablás miatt nem a rabló
kas tulajdonosa a felelős, mert eldöntött tény, hogy az anyátlan,

vagy gyenge kasokat támadják meg. Ha ilyenek nem léteznek: nincs rablás. A gondatlan méhés, azzal, hogy csalétket tesz ki, tetézi hibáját, melyet azzal követ el, hogy méhesét elhanyagolja. Minden méhés, tartsa szigorúan szem előtt azt a szabályt, hogy anyátlan és gyenge családot méhesében meg ne tőrjen és óvakodjék a hamis profétáktól.

Juhos Márton.

A méhesből.

E hóban a méhek eltelelését be kell fejezni. A rendezés, gyenge családok fölsegélése, anyásítás már megtörténvén: most már csak a van hátra, hogy a téli hideg ellen kellően megvédjük.

Némelyek bevárják a fagyot és akkor teszik meg a hideg elleni szükséges védő intézkedést. Ezt nem tartom helyesnek. Mert ez a mivelet is, kisebb-nagyobb mértékben, háborgatja a méheket, az pedig káros, ha a téli fészekben háborgatjuk.

A mézkamrát és a költőkamra üresen maradt részét rendszeren szénával, sarjuval szokták kitömni. Mind a kettő ros. Ajánlom a — már e lapokban is többször ajánlott — papir tömést. Négy—ötszörös papirburkolat, ha azt gondosan leszoritjuk, teljesen elegendő. A ki pedig elegendő papir felett nem rendelkezik, inkább szénát használjon, mint sarjút. A sarju hygroszkopikusabb természetű, mint a széna. Ezért több vizet vesz magába és könnyebben penészedik. Moha s más, ehhez hasonló anyag feltétlenül mellőzendő. A széna használatánál nem szükséges az egész üres tért kitömni; 4—5 ujjnyi vastag burkolat, ha kellőképpen leszoritjuk, elégséges. A széna átázását, megpenészedését meg lehet akadályozni, ha a mézkamra választódeszkáin a méhektől még be nem ragasztott réseket elszigeteljük. Én, kevés terpentinnel vegyített viasszal szoktam ezt eszközölni. Célja pedig az, hogy evvel az eljárással megakadályozzuk a párának a mézkamrába való felgyűlését. A párák elzárása után a burkolásra használt anyag nem nedvesedhetik át, csak igen kis mértékben, t. i. a mennyiben a fa likacsain nedvesség hatol át s így a penészedés is nehezebben történik meg.

A röplyuk egy-két cm.-nyire megszükitendő, a család minősége szerint. Erősebb családnál nagyobb légcserre szükséges, ezért

többet hagyhatunk nyitva a röplyukból; ellenben a gyengébb családnál elég annyi, a hol egyetlen méh kifér. Az anyanevelőket száraz pinczében szoktam kiteleltetni, hol olyképen helyezem bakra, hogy az egerek hozzá ne férheszenek. A vesszőkasoknál jó szolgálatot tesz a bojtorján vagy a szerb tövis.

Juhos M.

Meghívó választmányi ülésre.

Az erdélyrészi méhész egyesület választmánya f. évi október hó 26-án délután ülést fog tartani a szokott helyen (főtér, gr. Mikópalota).

Ülés tárgyai:

1. Sötér Kálmán munkája kiadásáról, a végrehajtó bizottság jelentése.

2. Titkári jelentés.

3. Pénztárnok jelentése.

4. A minta méhes és köztelekre vonatkozó intézkedések.

5. Bizottsági jelentés a milleniumi kiállításról.

6. Kisorsolás.

7. A méhész körökre vonatkozó intézkedések.

b. Bánffy Ernő,
elnök.

Wieder József,
egyleti főtitkár.

Vegyesek.

— *Lapunk jelen száma* nyomdai akadályok miatt késett.

† *Gebhardt Döme meghalt.* Lapunk zártakor vettük a megdöbbenő értesülést egyesületünk volt pénztárnoka s nyugalmazott távirda-főnök *Gebhardt Döme* haláláról, mely igen széles körben keltezt résztvétet. Temetése október 3-án délután volt, melyen egyesületünk testületileg megjelent. Ravatalára egyesületünk is koszorút helyezett.

— A „*Méh és Világa*“. *Sötér Kálmán* várva-várt munkájából az első kötet (elméleti rész) megjelent; a szétküldést e hó 5-én kezdte meg a végrehajtó bizottság, és október 15-ig ugy az előfizetők, mint az előjegyzők megkapják.

A munka $3\frac{1}{2}$ nagy nyolczadrétü, finom velinapírra nyomott iven jelent meg, számos illusztrációval, oly diszes kiállításban, a minő a magyar méhészeti irodalmi termékek között egyetlen egy sincs.

Azt hisszük, nem szükség ajánlanunk a méhészek és a méhészet iránt érdeklődők figyelmébe. A *Sötér* Kálmán neve sokkal ösmeretesebb, mintsem ajánlatra szorulna nagyszabásu munkája, melynek megírására egy egész életet szentelt.

— *Előfizetés meghosszabbítás a „Méh és Világá”-ra.* Sok oldalról kifejezett kívánságot teljesített a Sötér munkája kiadását intéző bizottság azzal, hogy a «Méh és Világá»-ra már lejárt előfizetés határidejét meghosszabbította folyó évi deczember hó 1-ig. Ezt abból az okból tette a bizottság, hogy a munka iránt érdeklődők azt előnyösebben megszerezhesék, mert a bolti ár jóval nagyobb lesz, mint az előfizetési ár. A ki tehát még nem fizetett, vagy nem jegyzett elő: a meghosszabbított határidő alatt még mindig megszerezheti a jeles munkát, kötetenként 3 frtjával (diszkötésben 4 frt). Az előfizetés vagy megrendelés *Turcsányi* Gyulához intézendő (lakása Kolozsvár, Belmagyar utca).

— *Sötér* Kálmán »Méh és Világa« czimü munkája *második* kötete is sajtó alatt van. Egyesületünk minden igyekezetét arra fordítja, hogy a még hátralevő 3 kötet sűrűn kövesse egymást és hogy a milleniumon, a négy kötet együtt hirdesse a magyar méhészet dicsőségét.

— *Méhészeti előadások.* A méhészeti előadásokat folyó hó 26-án fogja megkezdeni egyesületünk, a szokott helyen (gr. Mikó palota). Az első előadást *Wieder* József főtitkár fogja tartani, kinek szép és tanulságos előadásai a mult évben is teljes sikert arattak.

— *Kaptárak fényképe a milleniumi kiállításon.* Már több ízben intéztünk kérelmet méhésztársainkhoz, hogy a mennyiben régi kaptárak, kasok s más méhészeti eszközök hollétéről tudomásuk van, arról értesítsék egyletünk elnökségét. Sajnos, hogy eddig nem érkezett elég bejelentés. Most külön felszólításokat küldött szét egyletünk. Ismét kérjük t. tagtársainkat, hogy eme, méhészeti történe-

tünket érdeklő munkában sziveskedjenek egyesületünknek lehető támogatására lenni.

— **Valló János** v. tanító lakhelyét Léváról P o z s o n y b a tette át.

— **Elhordják-e a méhek a petét egyik helyről a másikra?** A »Die B. u. ihre Zucht« közlése szerint egy még nem párosult anya sü rün petézett a kaptár ablakára (!) a méhek valamennyi petét föl-szedtek és behordták a sejtekbe. Arról nem szól a tudósítás, hogy azután mi történt?

— **Szalicilsav a költés rothadás ellen.** A »D. B. F.« közlése szerint a »gyengébb infectio« eseteiben jó eredményre vezet a szalicilsav, akár oldott állapotban használjuk, akár füstöljük azzal a méheket. Nagy tévedésben van a közlő; mert valódi, ragadós költés rothadás eseteiben akár »gyengén«, akár erősebben inficiáltatott a család: a szalicilsav, az eddigi kísérletek szerint nem használ.

— **Mivel töltik ki az üregeket a méhek?** A »B. Vater«-ben olvasuk *Rumler* G. észleleteit, mely szerint a gesztenye- és nyárfa-rügyről levált szurkos lemezeket behordják a méhek a kaptárba, s azokkal töltik ki a nekik alkalmatlan üregeket. A lemezeket rágójuk segítségével hurczolják a kaptárba. Azt nem írja a közlő, hogy látta-e nyomát az olyan építkezésnek, melyhez a rügyről levált lemezeket úgy használták volna, a mint a kaptárba bevitték, avagy csak a szurok és terpentines részeket dolgozták föl?

— **Műlép-prés cze mentből.** Ez is úgy készül, mint a gyps, vagy más hasonló anyagból való. A »Sch. B. Ztg.« legutóbbi füzetében terjesztésre ajánlja, mint olyat, melylyel gyorsan és szépen lehet dolgozni.

— **Méhek az esőben.** A »B. V.« ujdonság gyanánt közli, hogy tapasztalása szerint esőben a méhek 3–4 ölnyire kiröpülnek a kasból s gyorsan vissza, minck nincs más célja, minthogy a reájuk eső esőcsöpöket bevigyék a kasba.

— **A hátralékos tagsági díjak** befizetésére kérjük azon t. tagokat, kik kötelezettségüknek még nem tettek eleget, azal a figyelmeztetéssel, hogy a választmány megállapodása értelmében az esedékes tagsági díjak felhajtása végett a hát-

ralékosokkal szemben, egyletünk az alapszabályok értelmében fog eljárni s addig, míg a kötelezettség teljesítve nem lesz, lapunkat sem küldjük.

A szerkesztő postája.

Fekete méhek. Téved, ha azt hiszi, hogy valami különleges faj. Az is csak csalódás, hogy kisebbek mint a rendes méh. A fekete szín onnan van, mert a szőrözet lekopott, minék oka abban keresendő, hogy rabolni jártak. Nem válnak ugyan előnyére a családnak, mert rövidebb életük, mint az ép szőrözetű méhek, de felesleges a miatt aggodni, hogy «rabló méhek ütöttek tanyát a kaptárban.» -- **M. J.** ur. Előszállítás. A szeptemberi szám tőlünk független okokból nem érkezett meg. Az elküldés iránt intézkedtünk, valamint az iránt is, hogy jövőre az expedálásban zavar ne történjék. Ezuttal figyelmeztetjük a t. tagokat, hogy a ki a lapot pontosan nem kapja, sziveskedjék reklamálni a főtítkárnál. — **B. Gy.** ur. Szolyva. A bejelentés elkésett, de köszönettel vesszük, ha beküldené ide felolvasó estélyünken leendő ismertetés végett. — **K. J.** ur Kecskemét. Köszönet a cikkért, de most félretesszük, hogy a «rajokról» beszéljünk a *rajzás*kor.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Hirdetés.

Eladó méhkasok.

Több darab, elsőrendű asztalos műhelyből kikerült 9-es álló méhkaptár, eladó.

☞ **Ára darabonként 20 forint.** ☞

Megrendelést elfogad a kolozsvári fogház iparüzlete, Belfarkas-utca.